

Gyakorlati útmutató –

Joghatóság és alkalmazandó jog
a nemzetközi fogyasztói szerződések
esetében

Kézirat lezárásának időpontja: 2018

Az alábbi információk esetleges felhasználásáért sem az Európai Bizottság, sem pedig a Bizottság nevében eljáró más személy nem tehető felelőssé.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2018

© Európai Unió, 2018

A további felhasználás a forrás feltüntetése esetén engedélyezett.

Az Európai Bizottság dokumentumainak további felhasználására vonatkozó politikát a 2011/833/EU határozat (HL L 330, 2011.12.14., 39. o.) szabályozza.

Az európai uniós szerzői jogi védelem alatt nem álló fényképeket és más anyagokat a szerzői jog tulajdonosának előzetes engedélyével lehet csak felhasználni vagy többszörözni. Engedélyért közvetlenül a jogtulajdonosokhoz kell fordulni.

Photo credits:

P. 3: © iStock.com/ seb_ra

P. 6: © iStock.com/ Poike

P. 8: © iStock.com/ ipopba

P. 11: © iStock.com/ Rawpixel Ltd

Print ISBN 978-92-79-81544-7 doi:10.2838/013577 DS-04-18-306-HU-C

PDF ISBN 978-92-79-81536-2 doi:10.2838/10669 DS-04-18-306-HU-N

Tartalomjegyzék

A gyakorlati útmutató célja és jogi helyzete	2
I. Bevezetés	3
II. A jelen útmutató tárgyát képező kérdések	6
Az útmutatóban tárgyalt fogyasztói szerződések	6
Ki minősül „fogyasztónak” a Brüsszel I. / Róma I. rendeletek értelmében?	6
A kereskedők mely típusával foglalkozik az útmutató?	7
III. Melyik bíróság rendelkezik joghatósággal a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos jogvita tárgyalására?	8
Amennyiben a fogyasztó az ügy felperese	8
Amennyiben a fogyasztó az ügy alperese	8
Amennyiben joghatósági megállapodás született	9
A kereskedő székhelyének meghatározása	10
IV. Mely jog alkalmazandó a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos jogvitára?	11
A felek korlátozott önállósága	11
A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog	12
Mely szerződések nem tartoznak a Róma I. rendelet 6. cikke (1) és (2) bekezdésének hatálya alá?	12
Mi tartozik az alkalmazandó jog hatálya alá?	13
V. Ítélezési gyakorlat	14
Az EUB ítélezési gyakorlata	14
Válogatott nemzeti ítélezési gyakorlat	17
VI. Általános következtetések	20

A GYAKORLATI ÚTMUTATÓ CÉLJA ÉS JOGI HELYZETE

A gyakorlati útmutató célja és jogi helyzete

A gyakorlati útmutató célja, hogy áttekintést adjon a (nemzetközi) joghatósággal és az alkalmazandó joggal kapcsolatos releváns jogi rendelkezésekről és ítélkezési gyakorlatról a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos jogviták tekintetében. A jelen útmutató elsődleges célja, hogy a gyakorlati szakemberek számára segítséget nyújtson munkájuk során. Nem célja, hogy átfogó legyen, és nem érinti az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) az ezen útmutatóban említett jogi eszközökkel kapcsolatos hivatalos értelmezését.

I. Bevezetés

Az 1215/2012/EU Brüsszel I. rendelet (átdolgozás)¹, valamint az 593/2008/EK Róma I. rendelet² különös rendelkezéseket tartalmaznak annak meghatározása céljából, hogy mely tagállam(ok) bírósági rendelkeznek joghatósággal a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos jogvitákban, és melyik jogot kell alkalmazni az ilyen szerződésekre. E különös rendelkezések a fogyasztó – mint a szerződések gyengébb fele – védelme céljából eltérnek a joghatóságra és az alkalmazandó jogra vonatkozó általános elvektől. Az említett különös rendelkezések általában véve lehetővé teszik, hogy a gyengébb fél kizárólag a lakóhelye szerinti bíróságokon legyen perelhető, azonban biztosítja számára a joghatóság megválasztását, amennyiben ez a fél a felperes.

Másfelől a fogyasztói szerződés feleinek szerződési szabadsága főszabály szerint kiterjed (figyelemmel a fogyasztót a saját szokásos tartózkodási helyének joga alapján megillető bizonyos minimális szintű védelemre) az alkalmazandó jog és korlátozottabb mértékben a joghatóság megválasztására (lásd az alábbi III. és IV. szakaszt). Ez

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (HL L 351., 2012.12.20., 1. o.).

² Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) (HL L 177., 2008.7.4., 6. o.).

azt jelenti, hogy még jogvita esetén is mindig a fogyasztói szerződés rendelkezései jelentik a kiindulópontot az alkalmazandó jog és a joghatóság meghatározásakor.

A fogyasztó és a kereskedő közötti jogvita esetén a Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) és a Róma I. rendelet szerint a fogyasztó lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye az a fő kapcsoló elv, amely egy konkrét

I. BEVEZETÉS

bírósághoz és adott alkalmazandó joghoz köti a jogvitát. A fogyasztó abban a tagállamban gyakorolhatja az igazságszolgáltatáshoz való jogot, ahol lakóhellyel rendelkezik, és általában véve a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni a jogvita rendezésére.

A különös joghatósági szabályokat kell alkalmazni az olyan szerződések esetében, amelyek tárgya áruk részletfizetésre történő értékesítése, illetve olyan részletekben visszafizetendő kölcsön vagy bármely egyéb hitel, amelyet áruk vételének finanszírozására nyújtanak. Ezen túlmenően a joghatósági szabályok és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok egyaránt irányadóak az olyan személlyel kötött szerződésekre, aki a fogyasztó lakóhelyének vagy szokásos tartózkodási helyének államában kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet folytat, vagy ilyen tevékenysége bármilyen módon az említett államra, illetve több állam között az említett államra is irányul, és a szerződés az ilyen tevékenység körébe tartozik. A másik államra „irányuló tevékenység” fogalma ezért számottevő gyakorlati jelentőséggel bír és az EUB ítélkezési gyakorlatában is megjelent (lásd az alábbi V. szakaszt).

A Brüsszel I. rendelet és a Róma I. rendelet időrendje

A Brüsszel I. rendelet

→ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 1968. évi Brüsszeli Egyezmény. Az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény eredeti változata tartalmazott egy, a részletfizetésre történő értékesítéssel, illetve a részletekben visszafizetendő kölcsönrel kapcsolatos ügyekben fennálló joghatóságra vonatkozó szakaszt, amely közel járt annak kimondásához, hogy kifejezetten a fogyasztói szerződésekre vonatkozik. Kezdetben ez a joghatósági szabály csak a részletfizetésre történő értékesítésekre és a részletekben visszafizetendő kölcsönökre irányuló szerződésekre vonatkozott. Más fogyasztói szerződések esetében a szerződésekre vonatkozó általános szabályok a kérdéses kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság joghatóságát írták elő (5. cikk (1) bekezdése). Az EUB azonban az ítélkezési gyakorlatában ezt a szabályt önállóan értelmezte, méghozzá úgy, hogy az magában foglalja a „magánszemély végső fogyasztókat”. Az említett ítélkezési megközelítést később a Brüsszeli Egyezmény (1978-ben kelt) módosított változatába, majd a Brüsszel I. rendeletbe (44/2001/EK) is belefoglalták;

- A Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia 1968. évi Brüsszeli Egyezményhez való csatlakozásáról szóló 1978. évi egyezmény: a Brüsszeli Egyezmény 4. szakaszát az EUB ítélkezési gyakorlatával és a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló jövőbeni Római Egyezmény tervezett 5. cikkével összhangban úgy módosították, hogy abba a módosítást követően a fogyasztói szerződések is beletartozzanak;
- 2000. december 22.: a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet két fontos változást hozott: a 4. szakasz alkalmazásának feltételei egyszerűbbé váltak, egyúttal a szóban forgó szakasz alkalmazási körét kiterjesztették a szervezett utazásokra vonatkozó szerződésekre;
- 2015. január 10.: ettől az időponttól a Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) (1215/2012/EU) felváltotta a Brüsszel I. rendeletet (44/2001/EK). A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) a 2015. január 10-én vagy később indult eljárásokra alkalmazandó. A 44/2001/EK rendeletet továbbra is alkalmazni kell az említett időpont előtt kezdődött eljárásokban. A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) egy fontos változást vezetett be, nevezetesen a fogyasztókat megillető védelmet azokra a helyzetekre is kiterjesztette, amelyekben a kereskedő székhelye az Európai Unió területén kívül található.

A Róma I. rendelet

- A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 1980. évi Római Egyezmény: az egyezmény különös rendelkezéseket tartalmazott a fogyasztói szerződésekre alkalmazandó jog tekintetében;
- 2008. június 17.: A Róma I. rendelet felváltja az 1980. évi Római Egyezményt, és a fogyasztói szerződésekre alkalmazandó jog tekintetében egyszerűsíti a rendelkezések alkalmazásának feltételeit, összhangban a 44/2001 rendelet által az ilyen szerződésekre vonatkozó joghatósággal kapcsolatban bevezetett változásokkal. Az 1980. évi Római Egyezmény az országnak a polgári jogi eszközökből, így a Róma I. rendeletből való kívülmaradási záradékának köszönhetően továbbra is alkalmazandó Dániában, valamint a tagállamok egyes olyan tengerentúli területein, amelyek az Európai Unió működéséről szóló szerződés alapján nem tekinthetők az Unió területeinek. A Róma I. rendeletet a 2009. december 17-ét követően kötött szerződésekre kell alkalmazni.

Amennyiben a hivatkozott jogi eszközökben foglalt rendelkezések nem módosultak, a különböző rendelkezések értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlat továbbra is érvényes.

II. A JELEN ÚTMUTATÓ TÁRGYÁT KÉPEZŐ KÉRDÉSEK

II. A jelen útmutató tárgyát képező kérdések

→ Az útmutatóban tárgyalt fogyasztói szerződések

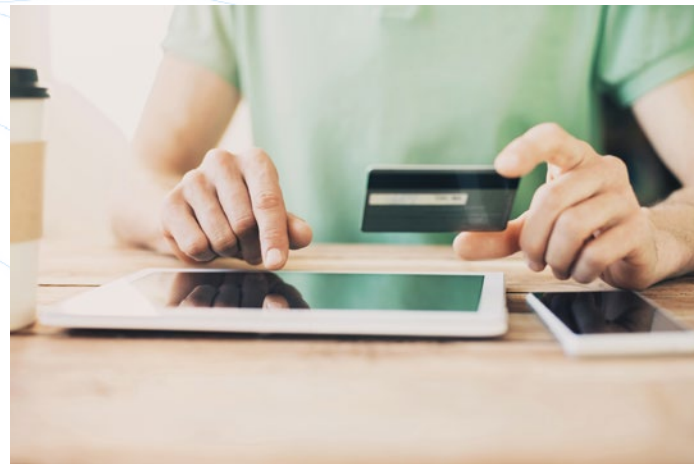
Ezen útmutató kizárólag a polgári és kereskedelmi ügyekre terjed ki, és nem vonatkozik olyan kérdésekre, mint az adó-, vám- és közigazgatási ügyek, amelyek kívül esnek a Brüsszel I. és a Róma I. rendeletek hatályán.

Az útmutató kizárólag arra összpontosít, hogy meghatározza a bíróságok joghatóságát és az alkalmazandó jogot a Brüsszel I. és a Róma I. rendeletek által szabályozott, határokon átnyúló elemmel rendelkező fogyasztói szerződésekben, és az anyagi jogi kérdéseket kizárja a hatálya alól.

→ Ki minősül „fogyasztónak” a Brüsszel I. / Róma I. rendeletek értelmében?

A Brüsszel I. és a Róma I. rendeletek alapján a szerződő felet megilleti a fogyasztóknak biztosított különleges védelem, amennyiben a szerződést „kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívül eső céllal” kötötték meg. Míg a Brüsszel I. rendelet (a joghatósági szabályok) alkalmazásához a fogyasztónak az Unió valamely tagállamában kell lakóhellyel rendelkeznie, addig az alkalmazandó jogra vonatkozó

szabályok (a Róma I. rendelet) alkalmazásához a fogyasztó szokásos tartózkodási helye az Unió területén belül, illetve kívül is lehet. Az EUB számos ügyben értelmezte ezt a kifejezést, amelyek közül a legfontosabbakat az alábbi V. szakasz ismerteti.

→ A kereskedők mely típusával foglalkozik az útmutató?

A jelen útmutatóban tárgyalt joghatósági szabályok és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok azokra a fogyasztói szerződésekre vonatkoznak, amelyek esetében a másik szerződő fél kereskedő. Míg az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok általánosan alkalmazandóak, és ezért alkalmazásuk nem függ a kereskedő székhelyétől, legyen az akár az Unió területén belül, akár azon kívül, addig a joghatósági szabályok tekintetében a kép ennél jóval árnyaltabb. Míg a 2015. január 10. előtt indított eljárásokban a Brüsszel I. rendeletben foglalt védelmi szabályokat csak olyan kereskedők esetében kell alkalmazni, akik az Unió valamely tagállamában székhellyel vagy fiókteleppel, képviselettel vagy más telephellyel rendelkeznek, az említett időpontot követően indult eljárásokban e szabályok a kereskedőkre a székhelyükre vonatkozó bármiféle megkötés nélkül alkalmazandóak.

III. Melyik bíróság rendelkezik joghatósággal a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos jogvita tárgyalására?

→ Amennyiben a fogyasztó az ügy felperese

A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás)³ szerint a fogyasztó mint felperes választhat, hogy a másik fél székhelye szerinti tagállamban perel, amennyiben a másik fél székhelye az Unió területén belül található, vagy, függetlenül attól, hogy a másik fél székhelye az Unió valamely tagállamában vagy harmadik országban található, a saját lakóhelyének bíróságai előtt indít eljárást. Az előbbi esetben a rendelet mindössze a nemzetközi joghatóságról rendelkezik, és az adott állam nemzeti eljárási jogának feladata meghatározni annak a konkrét bíróságnak az illetékességét, amely előtt az eljárás megindítható. Az utóbbi esetben a rendelet a nemzetközi joghatósági és az illetékességi szabályokat is megállapítja, ami azt jelenti, hogy a fogyasztó kizárólag a saját lakóhelyén perelhet.

³A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) 18. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

(1) A fogyasztó a másik szerződő fél ellen akár annak a tagállamnak a bíróságai előtt, ahol a fél székhellyel rendelkezik, akár – függetlenül a másik fél székhelyétől – saját lakóhelyének bíróságai előtt indíthat eljárást.

→ Amennyiben a fogyasztó az ügy alperese

Amennyiben az eljárás a fogyasztóval szemben indul, annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal, ahol a fogyasztó lakóhellyel

III. MELYIK BÍRÓSÁGRENDELKEZIK JOGHATÓSÁGGAL A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSSEL KAPCSOLATOS JOGVITATÁRGYALÁSÁRA?

rendelkezik. A rendelet⁴ ebben az esetben mindössze a nemzetközi joghatóságról rendelkezik, és a tagállam nemzeti eljárási jogának feladata pontosan meghatározni az illetékességet. Az 1968. évi Brüsszeli Egyezményt kísérelő Jenard-jelentés egyértelművé teszi, hogy a fogyasztó lakóhelyét az eljárás megindításakor kell meghatározni.

Mindkét fent ismertetett helyzetben, amelyben a fogyasztó az ügy felperese vagy alperese, a másik fél viszontkeresetet indíthat annál a bíróságnál, amely előtt az eredeti kereset nyomán indult peres eljárás folyamatban van⁵.

→ Amennyiben joghatósági megállapodás született

A fogyasztói szerződések joghatósági megállapodást is tartalmazhatnak. Az ilyen megállapodások azonban csak akkor érvényesek, ha megfelelnek a Brüsszel I. rendelet 19. cikkében meghatározott követelményeknek⁶.

Az 1. pont értelmében az ilyen megállapodás akkor érvényes, ha azt „a jogvita keletkezését követően” kötötték meg. A Jenard-jelentés egyértelművé teszi, hogy a jogvita akkor keletkezik, „amikor a felek egy meghatározott kérdésben nem értenek egyet, és bírósági eljárás áll küszöbön vagy van tervbe véve”.

A fogyasztói szerződésbe foglalt joghatósági megállapodás abban az esetben is érvényes lehet, ha az a már rendelkezésére álló lehetőségeken felül további lehetőségeket biztosít a fogyasztó számára a perindítás helyét illetően (19. cikk 2. pontja).

⁴ A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) 18. cikkének (2) bekezdése a következőképpen szól:

(2) A fogyasztó ellen a másik szerződő fél kizárólag a fogyasztó lakóhelyének bíróságai előtt indíthat eljárást.

⁵ A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) 18. cikkének (3) bekezdése a következőképpen szól:

(3) E cikk nem érinti a viszontkereset indításához való jogot annál a bíróságnál, amely előtt e szakasznak megfelelően az eredeti kereset nyomán indult peres eljárás folyamatban van.

⁶ A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) 19. cikke a következőképpen szól:

E szakasz rendelkezéseitől kizárólag olyan megállapodással lehet eltérni, amely:

1. a jogvita keletkezését követően jött létre;
2. lehetővé teszi a fogyasztó számára az e szakaszban megjelölttől eltérő bíróságok előtti perindítást; vagy
3. a szerződés megkötésének időpontjában azonos tagállamban lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztó és a másik fél között jött létre, és amely az említett tagállam bíróságainak joghatóságát köti ki, amennyiben az ilyen megállapodás az említett tagállam jogával nem ellentétes.

III. MELYIK BÍRÓSÁGREDELKEZIK JOGHATÓSÁGGAL A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSSEL KAPCSOLATOS JOGVITATÁRGYALÁSÁRA?

Végezetül a 19. cikk 3. pontja akkor is lehetővé teszi a fogyasztói szerződés felei számára, hogy ilyen joghatósági megállapodást kössenek, ha mindketten azonos tagállamban rendelkeznek lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel, és a megállapodás az említett tagállam bíróságainak joghatóságát köti ki, amennyiben az ilyen megállapodás a szóban forgó tagállam jogával nem ellentétes. E rendelkezésnek akkor van gyakorlati jelentősége, ha a joghatósági megállapodás megkötését követően a fogyasztó másik tagállamba költözik.

→ A kereskedő székhelyének meghatározása

A Brüsszel I. rendelet (átdolgozás) (63. cikk) úgy rendelkezik, hogy a kereskedő, amennyiben társaság vagy jogi személy, azon a helyen rendelkezik székhellyel, ahol:

- létesítő okirat szerinti székhelye vagy
- központi ügyvezetése vagy
- üzleti tevékenységének fő helye található.

A társaság tehát még akkor is székhellyel rendelkezik az Unió területén, ha csupán az említett helyek egyike található az Unió területén.

Amennyiben a kereskedő egyik tagállamban sem rendelkezik székhellyel, viszont valamelyik tagállamban „fiókteleppel, képviselettel vagy más telephellyel” rendelkezik, a fióktelep, a képviselet vagy más telephely működéséből származó jogvitában a kereskedőt úgy kell tekinteni, mintha székhelye az említett tagállamban lenne (17. cikk (2) bekezdése).

IV. MELY JOG ALKALMAZANDÓ A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSSEL KAPCSOLATOS JOGVITÁRA?

IV. Mely jog alkalmazandó a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos jogvitára?

➔ A felek korlátozott önállósága

A Róma I. rendelet lehetővé teszi a fogyasztói szerződés felei számára, hogy maguk válasszák meg a szerződéssel kapcsolatos kérdésekre irányadó jogot, e választást azonban függővé teszi bizonyos kögens rendelkezések alkalmazásától, amelyek arra irányulnak, hogy a fogyasztó mint a szerződés gyengébb fele számára védelmet nyújtsanak⁷.

⁷ A Róma I. rendelet 6. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen szól:
(1) Az 5. és 7. cikk sérelme nélkül egy olyan szerződésre, amelyet egy természetes személy üzleti vagy szakmai tevékenységén kívüli célra („a fogyasztó”) kötött egy másik, az üzleti vagy szakmai tevékenysége gyakorlásának keretében eljáró személlyel („a vállalkozó”), annak az országnak a joga az irányadó, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található, feltéve, hogy a vállalkozó:

- a) üzleti vagy szakmai tevékenységét abban az országban folytatja, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található; vagy
- b) minden más esetben ilyen jellegű tevékenységei ebbe az országba vagy az ezen országot is magában foglaló országokba irányulnak, és a szerződés e tevékenységekkel kapcsolatos.

(2) Az (1) bekezdés ellenére, a felek a 3. cikknek megfelelően megválaszthatják az alkalmazandó jogot azon szerződésükre, amely megfelel az (1) bekezdés követelményeinek. A felek jogválasztása azonban nem eredményezheti azt, hogy a fogyasztót megfosztják az olyan rendelkezések által biztosított védelemtől,

Ennek megfelelően, ha a felek alkalmazandó jogként nem a fogyasztó jogát választották, a 6. cikk (2) bekezdése értelmében a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti ország egyes jogszabályi rendelkezései továbbra is alkalmazandóak, mégpedig abban az esetben, ha:

amelyektől – az (1) bekezdés alapján jogválasztás hiányában alkalmazandó jog értelmében – megállapodás útján nem lehet eltérni.

IV. MELY JOG ALKALMAZANDÓ A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSSEL KAPCSOLATOS JOGVITÁRA?

- ezek a fogyasztó tartózkodási helye szerinti ország joga szerinti szerződési jogi szabályok előnyösebbek a fogyasztóra számára, mint a felek választása alapján alkalmazandó jog szerinti szerződési jogi szabályok; valamint
- e szerződési jogi szabályok kifejezetten a fogyasztók védelmére irányulnak, és azoktól megállapodás útján nem lehet eltérni.

→ A jogválasztás hiányában alkalmazandó jog

Amennyiben a felek nem éltek a jogválasztás lehetőségével, a fogyasztóra a 6. cikk (1) bekezdése értelmében bizonyos helyzetekben annak az országnak a joga az irányadó, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található. E szabályok alkalmazásának feltételei a következők:

- A kereskedő:
 - üzleti tevékenységét abban az országban folytatja, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található, vagy
 - minden más esetben ilyen jellegű tevékenységei ebbe az országba vagy az ezen országot is magában foglaló országokba irányulnak,
- a szerződés a fent említett tevékenységekkel kapcsolatos.

A Róma I. rendelet 6. cikke attól függetlenül alkalmazandó, hogy a kereskedő az Unió területén letelepedettnek minősül-e vagy sem.

→ Mely szerződések nem tartoznak a Róma I. rendelet 6. cikke (1) és (2) bekezdésének hatálya alá?

A fogyasztói szerződésekre alkalmazandó, a Róma I. rendelet 6. cikkének (1) és (2) bekezdésében meghatározott szabályok nem alkalmazandók bizonyos típusú, a 6. cikk (4) bekezdésében egyértelműen felsorolt szerződésekre⁸.

⁸ „a) szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések, ha a szolgáltatást a fogyasztó számára kizárólag a szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban nyújtják;

b) fuvarozási szerződések, kivéve a szervezett utazási formákról szóló 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv szerinti szervezett utazásra vonatkozó szerződéseket;

c) ingatlannal kapcsolatos dologi jogra vagy ingatlanbérletre vonatkozó szerződések, kivéve a 94/47/EK irányelv szerinti, az ingatlanok időben megosztott használati jogára irányuló szerződéseket;

d) a valamely pénzügyi eszköz által megtestesített jogok és kötelezettségek, továbbá valamely átruházható értékpapír kibocsátásának, arra vonatkozó nyilvános ajánlattételnek vagy nyilvános vételi ajánlatnak a feltételeit, illetve a kollektív befektetési vállalkozások befektetési jegyeinek jegyzési és visszaváltási feltételeit meghatározó jogok és kötelezettségek, amennyiben ezen tevékenységek nem minősülnek pénzügyi szolgáltatás nyújtásának;

e) a 4. cikk (1) bekezdése h) pontjának hatálya alá eső rendszertípus keretében kötött szerződések.”

IV. MELY JOG ALKALMAZANDÓ A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSSEL KAPCSOLATOS JOGVITÁRA?

→ Mi tartozik az alkalmazandó jog hatálya alá?

A Róma I. rendelet 12. cikke tartalmazza azon kérdések nem teljes körű felsorolását, amelyekre nézve az e rendeletnek megfelelően meghatározott, alkalmazandó jog irányadó. Többek között az alábbiak tartoznak a szabályozott kérdések közé: értelmezés, a szerződéssel létrehozott kötelezettségek teljesítése, a nemteljesítésből eredő szerződésszegés következményei, beleértve a károkat is, a kötelezettségek megszűnésének különböző módjai, valamint a szerződés érvénytelenségének következményei.

A rendelet kollíziós szabályokat is tartalmaz az alábbiak meghatározása céljából: a szerződés vagy bármely szerződési feltétel megléte és érvényessége (10. cikk), a szerződés alaki érvényessége (11. cikk) és a cselekvőképtelenség (13. cikk).

V. Ítélezési gyakorlat

→ Az EUB ítélezési gyakorlata

A „fogyasztó” fogalma

Az Európai Unió Bírósága tisztázta e fogalom jelentését annak rögzítésével, hogy a védelem a „magánszemély végső fogyasztókat” illeti meg (Bertrand ítélet, 150/77)⁹. A Bíróság később megállapította, hogy a fogyasztóknak biztosított védelem csak a fogyasztói szükségletek kielégítése érdekében magánszemélyek által kötött szerződésekre terjed ki, és nem terjedhet ki társaságokra vagy jogi személyekre (Benincasa ítélet, C-269/95). A biztosított védelmet kizárólag maga a fogyasztó veheti igénybe, arra a szakmai vagy kereskedelmi tevékenysége keretében eljáró felperes, akire a fogyasztó a jogait engedményezte, nem hivatkozhat (Shearson Lehmann Hutton ítélet, C-89/91). Végül az EUB megállapította, hogy a fogyasztó fogalmát az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni (Vapenik ítélet, C-508/12).

⁹ Az EUB ügyei elérhetőek az EUB honlapján: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/

- Ez utóbbi ítélet szerint különösen a fogyasztónak a különböző uniós jogi eszközökben, nevezetesen a Brüsszel I. rendeletben, a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK rendeletben és a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvben szereplő fogalmait kell figyelembe venni.
- A Bíróság az alábbi következtetésre jutott: *„Figyelembe véve a fent említett uniós jogi rendelkezésekben foglalt fogyasztóvédelmi célt, amely arra irányul, hogy helyreállítsa az egyensúlyt a fogyasztók és a vállalkozók között létrejövő szerződésekben, e rendelkezések alkalmazása nem terjeszthető ki azokra a személyekre, akiknek a tekintetében e védelem nem indokolt.”*
- Ezért a fogyasztói szerződésekre vonatkozó különleges hatásköri és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok sem valamely két, kereskedelmi vagy szakmai tevékenysége körében eljáró személy között, sem pedig két, nem kereskedelmi vagy szakmai tevékenysége körében eljáró személy között létrejött szerződésekre nem alkalmazhatók (a fent említett ítélet 32. és 33. pontja).

Az „irányuló tevékenység” fogalma

A Brüsszel I. rendeletben (átdolgozás) és a Róma I. rendeletben foglalt, a fogyasztóknak biztosított különleges védelem akkor alkalmazandó, ha a kereskedő tevékenysége a Brüsszel I. rendelet 17. cikke (1) bekezdésének c) pontja és a Róma I. rendelet 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztó tagállamára „irányul”. E tekintetben a Róma I. rendelet (24) preambulumbekzdése a Brüsszel I. rendelet és a Róma I. rendelet rendelkezései tárgyi hatálya értelmezésének összhangjára hivatkozik, különösen az „irányuló tevékenység” fogalmával kapcsolatban. Ebből következően az alábbiakban bemutatott ítélkezési gyakorlat a joghatósággal és az alkalmazandó joggal kapcsolatos kérdésekre is irányadó¹⁰.

Az Európai Unió Bírósága iránymutatással szolgált arra vonatkozóan, hogy miként kell értelmezni a valamely tagállamra „irányuló tevékenység” fogalmát. Úttörőnek számító Pammer/Alpenhof ítéletében (C-585/08 és C-144/09) a Bíróságnak abban kellett döntenie, hogy elegendő-e valamely internetes oldal elérhetősége annak feltételezéséhez, hogy a kereskedő

¹⁰ A fogyasztóval az elektronikus kereskedelem keretében kötött szerződés esetében a kereskedőnek tájékoztatnia kell a fogyasztót arról, hogy a Róma I. rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében részesül a jogválasztás hiányában alkalmazandó jog kógens rendelkezései által biztosított védelemben (Verein für Konsumenteninformation ítélet, C-191/15).

V. ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT

tevékenysége a Brüsszel I. rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállamra irányult.

A Bíróság úgy határozott, hogy a pusztán tény, hogy valamely internetes oldal elérhető egy adott tagállamban, nem elegendő annak megállapításához, hogy a kereskedő tevékenysége e tagállamra irányult. Ellenkezőleg, ennek megállapításához meg kell vizsgálni a honlapokra és a kereskedő tevékenységeinek összességére tekintettel, hogy a fogyasztóval adott esetben megkötendő szerződést megelőzően a kereskedő egy vagy több tagállam, köztük e fogyasztó lakóhelye szerinti tagállam fogyasztóival is kívánt kereskedni.

A Bíróság készített egy felsorolást azokról a szempontokról, amelyek utalhatnak az ilyen szándékra:

- a tevékenység nemzetközi jellege,
- a kereskedő székhelyéhez vezető, más tagállamokból kiinduló útvonalak leírása,
- a kereskedő tagállamában szokásosan használt nyelvtől vagy pénznemtől eltérő nyelv vagy pénznem használata, és annak lehetősége, hogy a foglalást/megrendelést és annak visszaigazolását e nyelven intézzék,

- a telefonszám nemzetközi előhívóval együtt történő feltüntetése,
- egy keresőmotor-üzemeltetővel szemben annak érdekében vállalt költségek, hogy a különböző tagállamokban lakóhellyel rendelkező fogyasztók számára megkönnyítse a kereskedő vagy a közvetítője internetes honlapjának elérését,
- a kereskedő székhelye szerinti tagállamtól eltérő felső szintű doménnév használata, és
- különböző tagállamokban lakóhellyel rendelkező ügyfelekből összetevődő nemzetközi ügyfélkör említése.
- Az alábbi elemek ugyanakkor nem elegendőek az ilyen szándék alátámasztására:
- a pusztán tény, hogy a kereskedőnek vagy a közvetítőjének internetes honlapja elérhető a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállamban, vagy
- az e-mail-cím vagy más elérhetőségek feltüntetése, vagy
- a kereskedő tagállamában szokásosan használt nyelvel vagy pénznemmel megegyező nyelv és/vagy pénznem használata.

A Bíróság a Mühleitner ítéletben (C-190/11) kimondta, hogy nem szükséges, hogy a szerződés távollévők között jöjjön létre, ezt a körülményt azonban figyelembe lehet venni az annak megállapításához szükséges összes releváns tényező vizsgálata során, hogy a kereskedő valamely tevékenysége bizonyos tagállamba irányul-e.

A Bíróság az Emrek ítéletben (C-218/12) úgy határozott, hogy a Brüsszel I. rendelet 15. cikke (1) bekezdésének c) pontja (az átdolgozott változat 17. cikke (1) bekezdésének c) pontja) nem követeli meg egy webhely és a szerződés megkötése közötti okozati összefüggést. Mindenesetre az ilyen okozati összefüggés a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállam felé irányuló kereskedelmi vagy szakmai tevékenységhez kapcsolódó szerződésre utaló jelnek minősül.

→ Válogatott nemzeti ítélezési gyakorlat

Franciaország

2005. július 12-i ítéletében (első polgári tanács, 2005. július 12., 02-13960) a semmitőszék tisztázta a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 1968. évi Brüsszeli Egyezmény 13. cikke 3. pontjának b) alpontjában szereplő „*a szerződés megkötéséhez szükséges intézkedések*” fogalmát.

A semmitőszék szerint valamely Franciaországban letelepedett fogyasztó esetében a szóban forgó ország újságjában egy másik országban – az érintett ügyben Németországban – központi irodával rendelkező társaság által közzétett, ingóságok értékesítésére vonatkozó hirdetésre mint ajánlatra adott válasz, amelynek keretében különösen tervek és specifikációk készítésére irányuló intézkedéseket hoztak, és amely a szerződés elengedhetetlen előfeltétele, „*a szerződés megkötéséhez szükséges intézkedésnek*” minősül az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény 13. cikke 3. pontjának b) alpontja értelmében, mi alapján a fogyasztó lakóhelye szerinti bíróság rendelkezik joghatósággal, feltéve, hogy e választ úgy kell tekinteni, mint a fogyasztónak a hirdetésben foglaltak teljesítésére irányuló szándékát kifejező nyilatkozatot.

Ezért a 13. cikk 3. pontjának b) alpontja értelmében vett „*a szerződés megkötéséhez szükséges intézkedések*” kifejezés nem kifejezetten a szerződés megkötéséhez közvetlenül vezető valamely intézkedésre utal, **hanem a szerződés elfogadását megelőzően tett intézkedésre is, amennyiben az kifejezi a fogyasztónak az egyedileg tett javaslatban foglaltak teljesítésére irányuló szándékát, és az a szerződés elengedhetetlen előfeltételét képezi.**

A semmitőszék a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 1980. évi egyezményre figyelemmel arra a megállapításra jutott, hogy a felek alkalmazandó jogra vonatkozó kifejezett jogválasztása hiányában a francia jogot kell alkalmazni abban az esetben, ha

V. ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT

a házaló kereskedés útján történő értékesítésre a francia fogyasztó lakóhelyén került sor (első polgári tanács, 2005. július 12., 02-16915).

A semmitőszék hangsúlyozta, hogy a kérdéses szerződés szolgáltatásnyújtásra irányult, a felperest pedig a lakóhelyén, Franciaországban keresték meg fogyasztóként, ahol aláírta a szerződést. Amennyiben a felek német jogra vonatkozó választása nem volt egyértelmű, a francia jogot kell alkalmazni a Római Egyezmény 5. cikkének (3) bekezdése alapján, amely szerint: *„Ha az eset valamennyi körülménye alapján egyértelmű, hogy a szerződés jogválasztás hiányában nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódik egy, az (1) és (2) bekezdésben említettektől eltérő országhoz, akkor e másik ország jogát kell alkalmazni.”*

A semmitőszék tehát a hivatkozott ítéletben megszorítóan értelmezte, hogy mi tekintendő az alkalmazandó jogra vonatkozó választásnak. „Kifejezett” jogválasztást követel meg, míg az 5. cikk (2) bekezdésére hivatkozó 3. cikk olyan jogválasztást is megenged, amely *„a szerződés rendelkezéseiből vagy az eset körülményeiből kell bizonyossággal megállapítható”*. E tekintetben a 2008. június 17-i Róma I. rendelet a fogyasztók magasabb szintű védelmének elérése érdekében korlátozta a jogválasztás lehetőségét a fogyasztói szerződések vonatkozásában (6. cikk).

Németország

Szövetségi legfelsőbb bíróság (BGH), 2017. február 9-i ítélet – ügyszám: IX ZR 67/16

A javak eredetének nincs jelentősége azon kérdés szempontjából, hogy valamely természetes személy kereskedelmi vagy szakmai tevékenységek céljából köt-e szerződést. Máskülönbent ritkán kerülhetne sor a fogyasztói szerződésekre vonatkozó joghatóság megállapítására, hiszen a javak többnyire kereskedelmi tevékenységből származnak. A fogyasztó és a kereskedő közötti későbbi szerződéskötést nem kell, hogy a kereskedő olyan tevékenységei motiválják, amelyek a fogyasztó tagállamára irányultak. A fogyasztó nem esik el a fogyasztói szerződésekre vonatkozó joghatóság lehetőségétől azokban az esetekben, amelyekben szerződéses partnere a szerződésből eredő jogait harmadik félre ruhazza át.

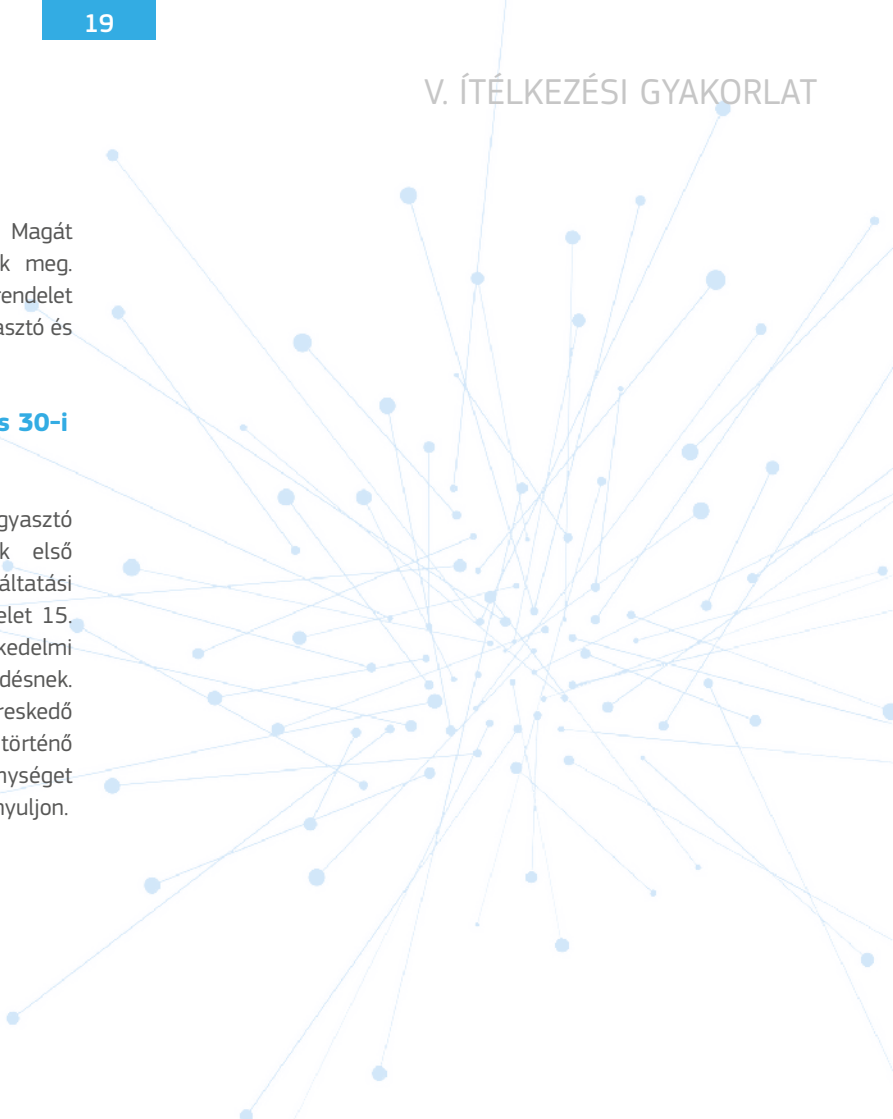
Szövetségi legfelsőbb bíróság (BGH), 2013. április 24-i ítélet – ügyszám: XII ZR 10/10

A szóban forgó ítélet olyan ügyre vonatkozik, amelyben egy holland fogyasztó lakóköcsi bérlésére irányuló szerződést kötött. A fogyasztó a kereskedő üzleti tevékenységéről e kereskedő honlapján keresztül szerzett tudomást, ahol szerepelt a Hollandia határ menti térségéből a Németországban található üzlethelyiséghez vezető útvonal leírása, valamint számos helyen feltüntették az alábbi utalást: „Wij spreken

Nederlands!” (ami azt jelenti, hogy „beszélünk hollandul”). Magát a szerződést a német kereskedő üzlethelyiségében kötötték meg. A szövetségi legfelsőbb bíróság úgy ítélte meg, hogy a 44/2001 rendelet 15. cikkének alkalmazhatóságához nem szükséges, hogy a fogyasztó és a kereskedő közötti szerződés távollévők között jöjjön létre.

Szövetségi legfelsőbb bíróság (BGH), 2006. március 30-i ítélet – ügyszám: VII ZR 249/04

Amennyiben a kereskedő kötődik valamely fogyasztóhoz e fogyasztó tagállamában kereskedelmi vagy szakmai tevékenységek első alkalommal történő folytatása céljából kötött kölcsönös szolgáltatási szerződés alapján, e szolgáltatási szerződés a 44/2001 rendelet 15. cikke értelmében nem minősül a fogyasztó tagállamában kereskedelmi vagy szakmai tevékenység céljából megkötött szerződésnek. A 44/2001 rendelet 15. cikke megköveteli, hogy a kereskedő a fogyasztó tagállamában a szerződés fogyasztóval történő megkötését megelőzően kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet folytasson, vagy ilyen tevékenysége az említett tagállamra irányuljon.

VI. Általános következtetések

A fogyasztói szerződésre vonatkozó, a kereskedővel szembeni követelés ügyében eljáró bíróságnak a következő elemzést kell követnie.

Joghatóság

→ *Fogyasztói szerződésre vonatkozik-e a jogvita az 1215/2012 rendelet 17. cikke értelmében?*

Ha IGEN, rendelkezem-e joghatósággal az 1215/2012 rendelet 4. szakasza alapján?

→ Van-e olyan joghatósági megállapodás, amely megfelel a 19. cikk feltételeinek?

→ Igen. A bíróság megvizsgálja, hogy az alperest (kereskedőt) a joghatósági megállapodásnak megfelelő helyen perelik-e.

→ Nem. Lépjen tovább a 18. cikkhez, és ellenőrizze, hogy a bíróság meg tudja-e állapítani, hogy az alperest (kereskedőt) a székhelyén perelik-e; vagy a fogyasztó lakóhelyén.

NEM:

Rendelkezem-e joghatósággal az 1215/2012 rendelet egyéb szabályai alapján?

Alkalmazandó jog

→ Melyik jog alkalmazandó a fogyasztói szerződésekre?

1. – A szerződés a 6. cikk (1) bekezdése értelmében vett fogyasztói szerződésnek minősül-e?

IGEN:

Feltéve, hogy teljesülnek az alábbi követelmények

→ A szerződés a fogyasztó (üzleti vagy szakmai tevékenységén kívüli céllal eljáró természetes személy) és

→ A vállalkozó (egy másik, az üzleti vagy szakmai tevékenysége gyakorlásának keretében eljáró személy) között jön létre

valamint

→ Teljesül a 6. cikk (1) bekezdésének a) vagy b) pontjában foglalt egyik további feltétel:

→ a vállalkozó a tevékenységét a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országban folytatja

vagy

→ a vállalkozó tevékenységei a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országba irányulnak (csak ebbe az országba vagy az ezen országot is magában foglaló országokba)

NEM:

Amennyiben a 6. cikk (1) bekezdése értelmében szerződés jött létre a fogyasztó és a vállalkozó között, azonban a 6. cikk (1) bekezdésének a) vagy b) pontjában foglalt egyik további feltétel sem teljesül, az alkalmazandó jog meghatározása érdekében lépjen tovább a Róma I. rendelet 3. és 4. cikkéhez.

Az 1. kérdésre adott igenlő válasz esetén lépjen tovább a 2. kérdéshez.

2. – A szerződés tartalmaz-e az alkalmazandó jog megválasztására vonatkozó rendelkezést?

IGEN

→ A bíróság a választott jogot alkalmazza – a Róma I. rendelet 6. cikkének (2) bekezdése

→ Amennyiben azonban léteznek olyan jogszabályi rendelkezések, amelyekről nem lehet eltérni, és amelyek jogválasztás hiányában a 6. cikk (1) bekezdése alapján alkalmazandóak lettek volna, e különös rendelkezéseket kell alkalmazni

VI. ÁLTALÁNOS KÖVETKEZTETÉSEK

NEM:

A bíróság annak az országnak a jogát alkalmazza, amelyben a fogyasztó szokási tartózkodási helye található – a Róma I. rendelet 6. cikkének (1) bekezdése.

Kapcsolatba szeretne lépni az EU-val?

Személyesen

Az Európai Unió területén több Europe Direct információs központ is működik. Keresse meg az Önhöz legközelebb eső központot: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Telefonon vagy e-mailben

A Europe Direct központok feladata, hogy megválaszolják a polgárok Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit. Vegye igénybe a szolgáltatást — az ingyenesen hívható telefonszámon: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bizonyos szolgáltatók számíthatnak fel díjat a hívásért), — a rendes díjszabású telefonszámon: (+32 2) 29-99-696, vagy — e-mailen: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Információkat keres az EU-ról?

Online

Az EUROPA portál tájékoztatással szolgál az Európai Unióról az EU összes hivatalos nyelvén: https://europa.eu/european-union/index_hu

Uniós kiadványok

A következő címen uniós kiadványok tölthetők le/rendelhetők meg díjmentesen/fizetés ellenében: <https://publications.europa.eu/hu/publications>. Ha bizonyos ingyenes kiadványokból több példányra van szüksége, rendeljen a Europe Direct központtól vagy hazájának helyi információs központjától (lásd: https://europa.eu/european-union/contact_hu).

Uniós jogszabályok és kapcsolódó dokumentumok

Az EUR-Lex portálról bármelyik hivatalos nyelven letölthetők az EU jogi tartalmi és az 1952-től megjelenő jogszabályai: <http://eur-lex.europa.eu>

Az EU által gondozott nyílt hozzáférésű adatok

A nyílt hozzáférésű adatok európai uniós portálja (<http://data.europa.eu/euodp/hu>) uniós adatkészletekhez biztosít hozzáférést. Az adatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célból egyaránt díjmentesen letölthetők és felhasználhatók.

